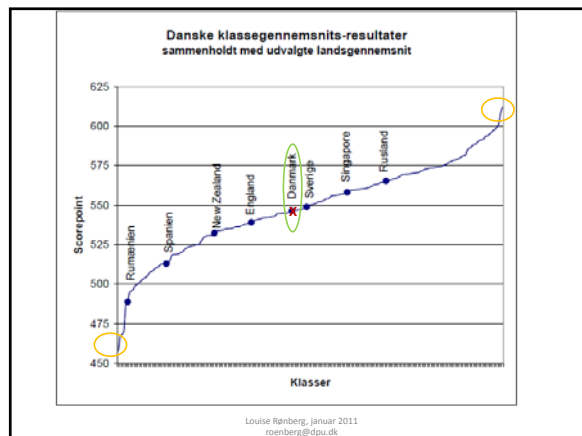

Hvad har især betydning for, at elever forstår, hvad de læser på mellemtrinnet?

Louise Rønberg, ph.d.-stipendiat
Center for Grundskoleforskning, AU
1. marts 2011

Louise Rønberg, januar 2011
roenberg@dpu.dk

Det vil jeg fortælle jer om i dag

- Baggrund for undersøgelsen: Sproglige færdigheder og læseforståelse på mellemtrinnet
- Hvad er det for nogen spørgsmål jeg gerne vil have svar på igennem undersøgelsen?
- Hvad har jeg gjort?
- Vigtige resultater
- Implikationer for praksis

Louise Rønberg, januar 2011
roenberg@dpu.dk

Definition af læseforståelse

- *Læseforståelse sker, når en læser udleder og opbygger mening gennem samspil og aktiv involvering i skriftlige tekster (Rand RDG; Snow, 2002)*

Louise Rønberg, januar 2011
roenberg@dpu.dk

Læseforståelse afhænger af mange komponenter

Sprogforståelse: Viden - Ordforråd

(Pressley, 2000; Anderson & Freebody, 1981)

Viden om teksttyper

Strategier – metakognition

(Palinscar & Brown, 1984; Paris & Flukes, 2005)

Ordlæsefærdigheder – hastighed og sikkerhed

Fubidub – mus – klods – drage - attachémappe

Louise Rønberg, januar 2011
roenberg@dpu.dk

Grundklodserne i læseforståelse

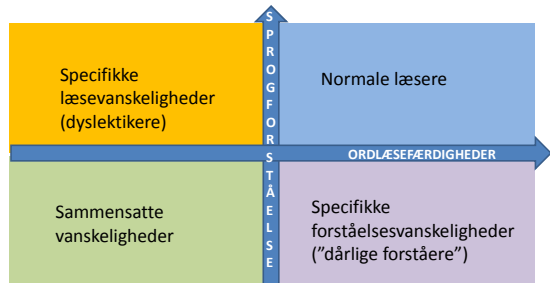
Sprogforståelse: Viden – Ordforråd

Ordlæsefærdigheder – hastighed og sikkerhed

Louise Rønberg, januar 2011
roenberg@dpu.dk

Skematisk oversigt over læsevanskeligheder

Louise Rønberg, januar 2011
ronberg@dpu.dk

Specifikke forståelsvanskeligheder

Store problemer med at forstå tekster på trods af *alderssvarende* ordlæsefærdigheder (Oakhill & Cain, 2007; Nation & Snowling, 1998; Catts et al., 2003).

Hvor mange? 10-20% af en population... (Buly & Valencia, 2002; Oakhill & Yuill, 1991)

- Fællesnævner for elever med svag læseforståelse er at **betydning** er svært (følgeslutninger, ordforråd)
- Ikke problemer med fonologiske færdigheder (normal fonologisk opmærksomhed og nonordslæsning)

Louise Rønberg, januar 2011
ronberg@dpu.dk

Projekt Læseforståelse 3.-4. klasse 2009-2012

• Primære formål:

At undersøge hvilke sproglige færdigheder, der forklarer variation i læseforståelse på mellemtrinnet?

- Hvad kendetegner elever med dårlig læseforståelse?
- Finder vi en gruppe af elever som forstår tekster dårligt men læser ord alderssvarende?

– At udvikle nye evalueringsmaterialer til vurdering af ordforråd og læseerfaring på mellemtrinnet.

Tak til: Læsekonsulent Marianne Thouggaard, kollegaer og vejledere på DPU: Jan Mejding, Elisabeth Arnbak, Peter Allerup, Dorthe Klint Petersen
Tak til deltagende skoler, lærere og elever.

Louise Rønberg, januar 2011
ronberg@dpu.dk

Fakta om Projekt Læseforståelse 3.- 4. klasse

Tidsramme

- 1. undersøgelse juni 2009+ efterår 2009 (slut 3. kl.)
- 2. opfølgende undersøgelse maj/juni 2010 (slut 4.kl)

Børn i undersøgelsen

- 13 klasser fra 6 folkeskoler i Ballerup kommune 269 elever med fra starten (148 piger; 121 drenge; 56 tosprogede heraf 42 begge forældre)

Resultater præsenteret i dag:

224 børn fra de 13 klasser, som har deltaget i samtlige prøver.
Særskilte analyser for de 179 etsprogede som har deltaget i samtlige prøver

Louise Rønberg, januar 2011
ronberg@dpu.dk

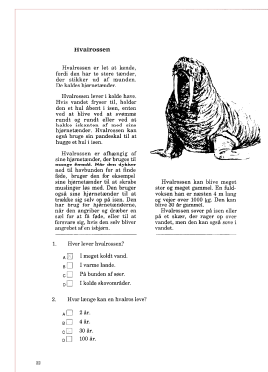
Prøver i slutningen af 3. klasse

- Læseforståelse (tekstforståelse + SL-60)
- Ordlæsning (to forskellige)
- Ordkendskab (ny)
- Kendskab til teksttyper (ny)

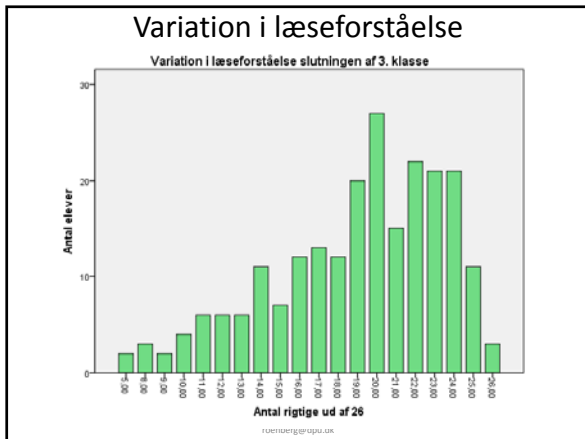
Louise Rønberg, januar 2011
ronberg@dpu.dk

IEA-91 Test af læseforståelse

Seks korte og længere tekster,
skønlitterære og
informerende tekster
26 spørgsmål

ronberg@dpu.dk jan 2011

Ordlæsning – genkendelse af rigtigt stavede ord – 2 minutter

fetter fædder **fætter** fedder

pønde pynte **pønte** pynde

hængklede håndklædde hængklædde håndklæde

Louise Rønberg, januar 2011
ronberg@dpu.dk

Ordlæsning vha. fonologisk strategi – 5 minutter

Find det, der lyder som et ord

Eksempler

jor jir jal jyr

tyfd hæsd kruf føse

sgø sgå sgæ sgi

Louise Rønberg, januar 2011
ronberg@dpu.dk

Hvordan ligger børnene på ordlæseprøverne?

- Genkende ord der er rigtigt stavet:
M = 18 (2-41 rigtige)
De 16% svageste har højst 10 rigtige
De bedste 16% har mindst 26 rigtige
- Finde ord, der lyder som ord:
M = 17 (2-32 rigtige)
De 16% dårligste har højst 10 rigtige
De bedste 16% har mindst 24 rigtige

Louise Rønberg, januar 2011
ronberg@dpu.dk

Ny prøve af receptivt ordkendskab 30 opgaver

Navn: _____ klasse _____ Skole _____

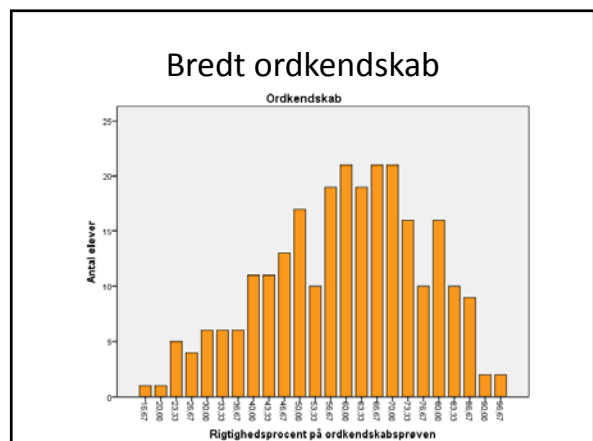
FIND ET FOTO!

Eksempler

1

2

Louise Rønberg, januar 2011
ronberg@dpu.dk

Kendskab til teksttyper

29 opgaver

Opgave 1

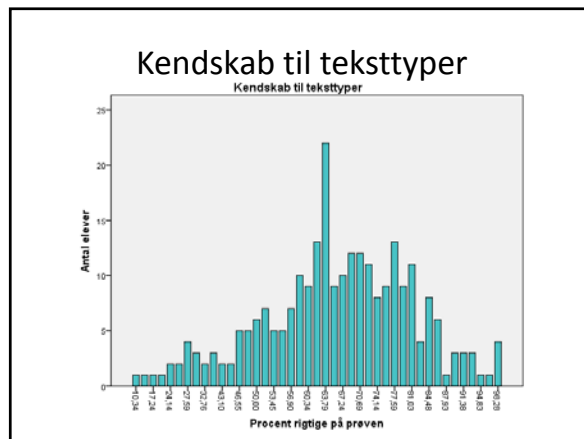

Færdighedsopgaver

Her kan du se en invitation. Prøv at læse opgaverne.

- 1) Hvor står navnet på den, der skal have invitationen? Sæt ring om navnet og skriv 1.
- 2) Hvor står navnet på den, der har skrevet invitationen? Sæt ring om navnet og skriv 2.
- 3) Hvor kan man se, hvilken dato invitationen er skrevet? Sæt ring om datoen og skriv 3.

Louise Rønberg, januar 2011
ronberg@dpu.dk

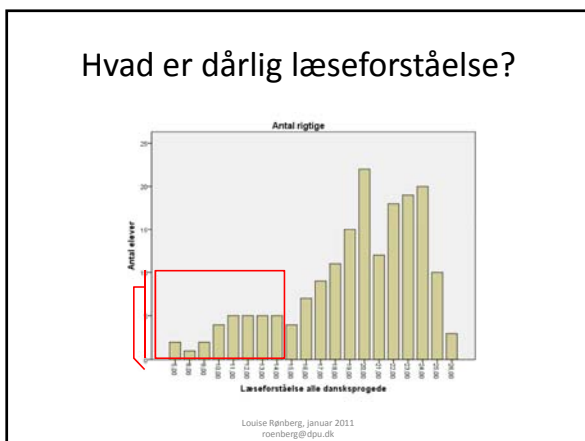

Hvad kan "forklare" variation i læseforståelse på mellemtrinnet?

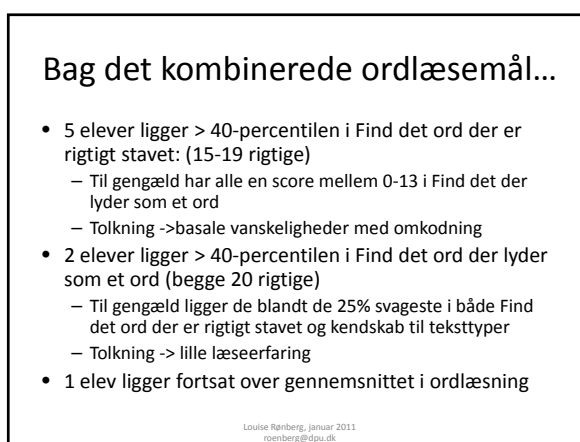
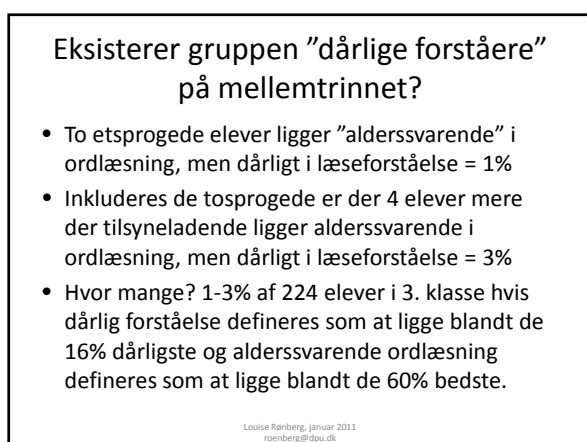
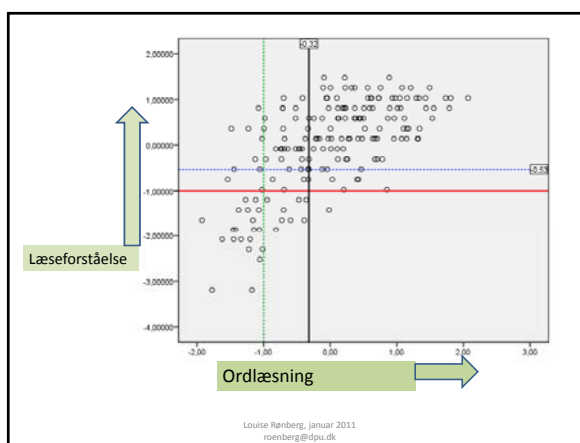
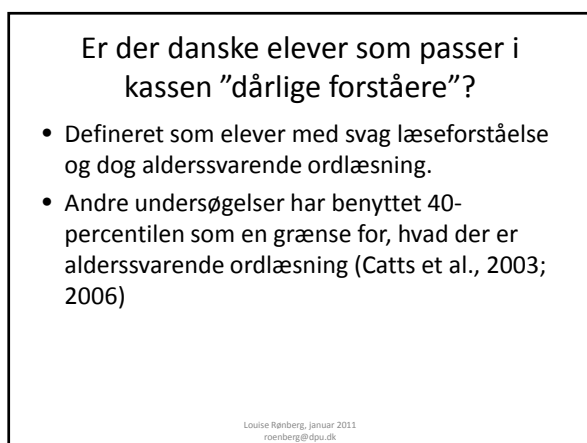
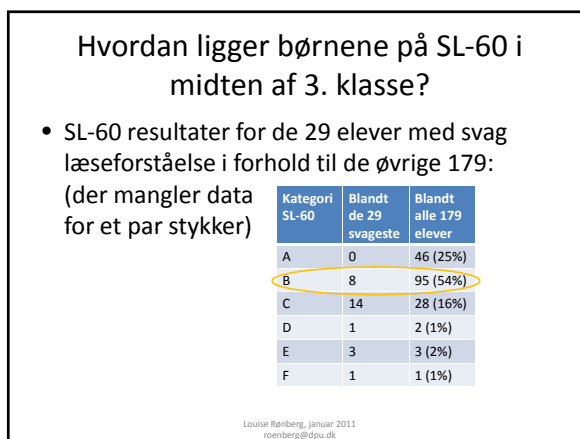
Hierarkisk regressionsanalyse	Variation i læseforståelse, der er "forklaret" ved forskelle i anden færdighed
Trin 1	Ordlæsefærdigheder 36%	Bredt ordkendskab 18%
Trin 2	Bredt ordkendskab 10%	Kendskab til teksttyper 16%
Trin 3	Kendskab til teksttyper 4%	Ordlæsefærdigheder 16%
I alt	50%	50%

Louise Rønberg, januar 2011
ronberg@dpu.dk

- ## Hvad har betydning for læseforståelse?
- Over en tredjedel (36%) af den variation der er i læseforståelse kan forklares ved, at der er forskelle i hvor hurtigt og sikkert eleverne læser enkeltord.
 - Når der er taget højde for elevernes ordlæsning, så forklarer ordkendskab og kendskab til teksttyper stadig yderligere 14% af variationen tilsammen.
 - Sammenhængen mellem ordlæsning og læseforståelse er særlig stærk.
- Louise Rønberg, januar 2011
ronberg@dpu.dk

- ## Hvad karakteriserer de 29 børn med svag læseforståelse?
- Ordlæsning (kombineret mål af de to prøver): 20/29 ligger blandt de 16% dårligste
 - Kendskab til teksttyper 15/29 ligger blandt de 16% dårligste
 - Ordforråd: 11/29 ligger blandt de 16% dårligste
- Louise Rønberg, januar 2011
ronberg@dpu.dk

Hvordan jeg end vender eller drejer det?

- Elever med svag læseforståelse ser også ud til at have vanskeligheder med ordlæsningen, hvad angår basal fonologisk omkodning eller manglende parate ordbilleder
- Jeg finder ikke klare tegn på, at der er en stor overset gruppe som læser ord godt og sikkert og blot ikke forstår. Højest (1-3%)
- I B-kategorien SL-60 gemmer sig læsere med svage funktionelle færdigheder (de 8 elever)

Louise Rønberg, januar 2011
roenberg@dpu.dk

Opsummering

- OBS! Dette er resultater fra et tidspunkt. Det er ikke en træningsundersøgelse -> forsigtig med at drage konklusioner om årsager
- Læseforståelse i begyndelsen af mellemtrinnet hænger nøje sammen med:
 - Basale ordlæsefærdigheder
- Læseforståelse er i begyndelsen af mellemtrinnet også stærkt forbundet med
 - Kendskab til teksttyper -> kan tolkes som læseerfaring
 - Bredt ordkendskab
- Vanskeligheder med læseforståelse i slutningen af 3. klasse er for størstedelens vedkommende primært lig med vanskeligheder med basal ordlæsning og læseerfaring

Louise Rønberg, januar 2011
roenberg@dpu.dk

Implikationer for praksis

Elevers læseerfaring må prioriteres!
God læseforståelse kræver gode basisfærdigheder!

- Skolens rammer for læsning
- Skolebibliotek og klasseværelset som ramme
- Læseaktiviteter i klassen
- Forventninger til elevers egen læsning

Louise Rønberg, januar 2011
roenberg@dpu.dk

Hvad er skolens ramme om læsning? Adgang til bøger på skolebiblioteket

- 97% af danske børn går på skoler med et skolebibliotek.
 - Internationalt gælder dette for 89% af eleverne
- 96% af danske børn har mere end 500 bøger at vælge imellem på skolebiblioteket
 - Internationalt gælder dette for 71% af eleverne

Kilde: PIRLS 2006 (Mejding & Rønberg, 2008)

Louise Rønberg, januar 2011
roenberg@dpu.dk

Frister dit klasselokale til læsning??

Louise Rønberg, januar 2011
roenberg@dpu.dk

Er der noget at vælge imellem??

Louise Rønberg, januar 2011
roenberg@dpu.dk

Adgang til bøger i klasseværelset

DK:
16 bøger i
gennemsnit

Internationalt:
52 bøger i
gennemsnit

Danmark bliver kun "overgået"
af Bulgarien, Marokko, Kuwait,
Makedonien

Louise Rønberg, januar 2011
ronberg@dpu.dk

Smutter du?

Louise Rønberg, januar 2011
ronberg@dpu.dk

Højtlesning i klasseværelset Sker det dagligt?

Højtlesning som en aktivitet for hele klassen er en
sjælden fugl i Danmark

22% af eleverne i DK har lærere, der læser højt
for dem dagligt.

Internationalt gælder dette for 58 % af eleverne.

Louise Rønberg, januar 2011
ronberg@dpu.dk

Stillelæsning i klasseværelset Sker det dagligt?

38% af eleverne
læser dagligt stille
for sig selv i klassen

Internationalt gælder det
for 59% af eleverne

Danmark "overgås" på dette punkt kun
af Iran, Kinesisk Taipei og Sydafrika

Louise Rønberg, januar 2011
ronberg@dpu.dk

Frilæsning (Cunningham & Stanovich, 1998) Adgang til bøger – adgang til at læse – adgang til at udvide ordforråd

- Ud over at opmuntre børn til dagligt at læse
de "hellige" 20 minutter, så må tiden brugt på
læsning også *gøres synlig* for både elev og
lærer.
– Fx læsekontrakt-værktøjer

Louise Rønberg, januar 2011
ronberg@dpu.dk

Eksempel på læsekontrakter

Navn	Start	Stop	Læst	Procent	Udfald
Franz	12-08-11	18-01-11	400	100%	OK
Eskild	12-08-11	18-01-11	400	100%	OK
Franz	12-08-11	18-01-11	400	100%	OK
Eskild	12-08-11	18-01-11	300	75%	OK
Eskild	12-08-11	12-01-11	100	25%	OK
Undervisning	12-08-11	12-01-11	100	25%	OK
Ud på tur	12-08-11	12-01-11	100	25%	OK
Madsen	12-08-11	12-01-11	100	25%	OK
Hjort	12-08-11	12-01-11	100	25%	OK
Albil	12-08-11	12-01-11	100	25%	OK
Albil	12-08-11	12-01-11	100	25%	OK
Albil	12-08-11	12-01-11	100	25%	OK
Albil	12-08-11	12-01-11	100	25%	OK
Albil	12-08-11	12-01-11	100	25%	OK
Albil	12-08-11	12-01-11	100	25%	OK
Albil	12-08-11	12-01-11	100	25%	OK
Albil	12-08-11	12-01-11	100	25%	OK
Albil	12-08-11	12-01-11	100	25%	OK
Albil	12-08-11	12-01-11	100	25%	OK
Albil	12-08-11	12-01-11	100	25%	OK
Albil	12-08-11	12-01-11	100	25%	OK
Albil	12-08-11	12-01-11	100	25%	OK

Louise Rønberg, januar 2011
ronberg@dpu.dk

Hvad har betydning for læseforståelse på mellemtrinnet?

- Resultaterne i undersøgelsen i slutningen af 3. klasse understreger vigtigheden af, at der fortsat på mellemtrinnet gøres en ihærdig indsats for at automatisere og sikre udviklingen af børnenes ordlæsning, ordkendskab og læseerfaring.
- Kravet til basisfærdigheder bliver ikke mindre, når tekstmængden stiger. Måske tværtimod.
- En vigtig parameter i den fortsatte udvikling kan være rammerne omkring og forventningerne til elevernes selvstændige læsning.

Louise Rønberg, januar 2011
ronberg@dsu.dk